

Gilde van Molenaars Afdeling Limburg

Marko Barendregt
Bestuurslid Jeugd

jeugd.gvm@limburgsemolens.nl

Uitgangspunten Arbo en jongeren *bespreekstuk*

Aanleiding

Er bestaat onder instructeurs die met jonge MiO's werken behoefte aan meer concrete informatie over wat jongeren wel/niet mogen doen. Daarbij komen aspecten van arbeidsomstandigheden aan bod, maar ook aspecten van fysieke én sociale veiligheid.

De vraag is een ingewikkelde en kent vele raakvlakken. Een pasklaar antwoord is niet mogelijk, omdat enerzijds elke molen anders is en andere gevaren kent. Anderzijds zijn de regels zijn in de wetgeving algemeen omschreven en vraagt dit altijd een interpretatie naar de concrete werkvloer. Dit is overigens voor jongeren niet anders dan voor volwassenen.

Hieronder tref je een eerste opzet met een aantal uitgangspunten en een aanzet tot wat meer concrete handvatten voor het werken met MiO's die jonger zijn dan 18 jaar. Dit document is bedoeld als bespreekstuk en voor bewustwording. Nadrukkelijk *niet* als handleiding van wat wel mag en wat niet. Er kunnen dus geen rechten aan ontleend worden.

Algemene regels voor arbeid door jongeren: wat mag wel/niet

Er gelden regels voor arbeid door jongeren onder de 18 jaar. (We komen later terug op de vraag of er bij MiO's sprake is van arbeid of niet.)

T/m 12 jaar: alleen met toestemming arbeidsinspectie. Het gaat hier vooral om (betaalde) arbeid in de culturele sector zoals meespelen in een professionele toneeluitvoering of een televisieproductie.

13 en 14 jaar: jongeren mogen lichte werkzaamheden uitvoeren, maar niet¹

¹ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijbaan-vakantiewerk-en-stage-door-jongeren/vraag-en-antwoord/wat-voor-werk-13-of-14-jaar> Ook het volgende werk is verboden: "Werk op een zeeschip (als zeevarende of visser)" en "Maaltijdbezorging op commerciële basis waarbij sprake is van

- Werk wat volgens de Arbowet voor jeugdige werknemers verboden is of daaraan bijzondere (veiligheids-)eisen stelt
- Werken onder stress
- Kassawerkzaamheden/geldhandelingen
- Werken in één houding
- Lasten tillen van meer dan 10 kg
- Voorwerpen duwen of trekken van meer dan 20 kg
- Werk waarbij permanent persoonlijke beschermingsmiddelen moeten worden gedragen
- Werken met of in de omgeving van apparatuur waarbij brand-, elektrocutie-, knel, plet-, snij- of valgevaar bestaat

Daarnaast zijn er specifieke eisen voor werktijden: onder andere niet op zondag en maximaal 7uur/dag en 12 uur/week)

Bij 16- en 17-jarigen² zijn de regels wat soepeler, mits onder toezicht.³

Zijn MiO's werknemers?

Betekenen bovenstaande regels dat jonge MiO's niets anders mogen doen dan op een afstandje toekijken? De arboregels gaan over een traditionele werkgever-werknemer relatie (inclusief vrijwilligerswerk). Echter, jonge molenaars en MiO's zijn niet zomaar werknemers.

Hobby/sportclub

Veel jongeren komen op een molen als vrijetijdsbesteding en niet om te werken. Het is voor hen een hobby. Voor hen is meedraaien op een molen vergelijkbaar met bijvoorbeeld de scouting of een sportclub. Ook daar vinden potentieel gevaarlijke handelingen plaats zoals torens bouwen (scouting), zeilen (scouting/zeilclub), wandklimmen (klimhal) etc.

Dergelijke verenigingen en clubs hebben evenals molens te maken met veiligheidsbeleid ten aanzien van jongeren. Zo heeft de scouting een interessante *factsheet* gemaakt over Arbeidsomstandigheden⁴ aangevuld met "Veiligheidsbladen" voor specifieke situaties (zoals "gebruik van bijlen/zagen/messen" of het "bouwen van een toren").⁵

Hier kunnen we als GVM inspiratie uit halen voor veiligheidsbeleid bij jongeren op de molens.

Onderwijs

Een MiO is een leerling en geen werknemer. De Arbowet blijft echter van toepassing.⁶ Toch kunnen leerlingen onder voorwaarden oefenen met werkhandelingen die strikt genomen niet

deelname aan het verkeer met behulp van een voertuig". Deze zijn niet meegenomen in overzicht omdat dit per definitie niet geldt voor MiO's.

² Over 15-jarigen rept de Rijksoverheid vreemd genoeg niet.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijbaan-vakantiewerk-en-stage-door-jongeren/vraag-en-antwoord/wat-voor-werk-16-of-17-jaar>

⁴

<https://www.scouting.nl/assets/uploads/doorzoekbareBestanden/06.Ondersteuning/Regelgeving/Arbeid somstandigheden.pdf>

⁵ <https://www.scouting.nl/ondersteuning/informatie-veiligheid/veiligheidsbladen>

⁶ <https://labinsights.nl/artikel/hardnekkig-misverstand-de-arbowet-is-wel-van-toepassing-op-leerlingen-en-studenten>

zijn toegestaan volgens de Arbowet, zoals werken met gevaarlijke stoffen of machines (denk aan de scheikundepractica).⁷

De school blijft wel verantwoordelijk voor een veilige omgeving en voor adequate en deskundige begeleiding. In de Arbocatalogus voor het Voortgezet Onderwijs⁸ worden volgende minimumeisen vermeld waaronder:

- Er wordt door vakdocenten toezicht gehouden op de veiligheid en gezondheid van de leerlingen tijdens hun werk
- Het aantal toezichthouders is afgestemd op:
 - de groepsgrootte,
 - de afmetingen, vorm en indeling van het lokaal
 - het aantal werkplekken en machines en de aard en risico's van de werkzaamheden
- Elke leerling krijgt bij alle practica een practicumreglement (waarin hun verplichtingen staan vermeld) dat ook toegelicht wordt in het onderwijsprogramma
- De vakdocent toetst of de informatie is ontvangen én begrepen door de leerlingen
- Bij de werkzaamheden van leerlingen zijn de ter zake deskundige begeleiders voortdurend aanwezig

Een ander verschil tussen werknemers en leerlingen is dat de verplichtingen voor werknemers niet gelden voor leerlingen. Leerlingen zelf kunnen bijvoorbeeld geen boete krijgen voor het niet dragen van beschermende kleding. De opleider is daar verantwoordelijk voor. Dit vraagt dus extra aandacht aan de instructeur voor kleding en val(beveiliging) etc.

Aanbevelingen over omgaan met jongeren en jonge MiO's op de molen

Op basis van bovenstaande kom ik in elk geval tot de volgende aanbevelingen

- Je houdt als instructeur/begeleider voortdurend toezicht op de veiligheid en gezondheid van de MiO
 - Dus je laat de jonge MiO nooit een handeling verrichten zonder toezicht. Je blijft bij alle handelingen erbij. Je jonge MiO in de kap de stutten laten verwijderen of het vangtouw laten zakken, terwijl je zelf op de belt de hekjes alvast plaatst (of andersom) kan dus *niet*.
- Je geeft als instructeur eerst duidelijk uitleg en checkt of de MiO het heeft begrepen voordat je de MiO de handeling laat verrichten.
- Het aantal jongeren per instructeur/begeleider is beperkt tot maximaal 2 à 3.
- Het opstellen van specifieke checklists voor specifieke handelingen is een goed idee, vergelijkbaar met de Veiligheidsbladen van de scouting.
 - De vraag is of dit algemeen kan, of dat dit per molen nodig is.

⁷ <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/student>

⁸ <https://www.arbocatalogus-vo.nl/arbobeleid/begeleiding-en-toezicht-leerlingen/>

Elke molen is anders

Belangrijk is dat algemene regels voor omgaan met jonge MiO's nooit sluitend kunnen zijn. Elke molen is anders en elke molen kent zijn eigen gevaren. Dit betekent dat je als instructeur/begeleider altijd kritisch naar de situatie op je eigen molen moet kijken.

Een voorbeeld zijn de veiligheidshekjes op de belt voor het afschermen van het gevlucht: op de ene molen is dat een schapennet, terwijl de andere molen een zwaar hekwerk gebruikt. Jeugdigen mogen geen lasten tillen zwaarder dan 10 kg. Het kan dus heel goed zijn dat een MiO de hekjes wel mag plaatsen op de ene molen en op de andere niet.

Zo zijn er talloze specifieke gevallen die per molen kunnen verschillen: de hoogte van trappen, de hoogte van de smeertzolder ten opzichte van de kapvloer, mate van afscherming van draaiende onderdelen etc. Vallen de lui luiken vanzelf dicht na het luien of blijven die openstaan (valgevaar) etc. Ook de benodigde kracht voor vangen en luien verschillen sterk tussen molens.

- Elke instructiemolen heeft de eigen risico's opgenomen in de RI&E en het zou goed zijn als een instructeur/begeleider die met jonge MiO's werkt die nog even naleest specifiek met het oog op jeugdigen.

Gezond verstand primair

Misschien wel het belangrijkste is dat instructeur primair zijn gezond verstand gebruikt. De scouting zegt hierover treffend:

Belangrijk is dat je bij het organiseren van activiteiten je gezond verstand gebruikt. Wat zijn de risico's en moet je die wel willen nemen? Is de activiteit niet te moeilijk voor de leeftijd van de kinderen? Welke ongelukken kunnen gebeuren en hoe kun je die voorkomen door extra veiligheidsmaatregelen te nemen. Zorg dat je veiligheid bespreekbaar maakt in je team. Niemand heeft er wat aan als je achteraf zegt; 'ik dacht al dat het te gevaarlijk zou zijn.'

- Doe dus niet iets wat volgens de regels misschien wel mag, maar wat je zelf niet verantwoord acht. Bovendien ken je als instructeur het niveau en de vaardigheden van jouw MiO het beste.

Grensoverschrijdend gedrag

Een aspect van sociale veiligheid dat de laatste tijd onder de aandacht staat is grensoverschrijdend gedrag. Kinderen vormen een kwetsbare groep. Van instructeurs en andere vrijwilligers die met jongeren werken wordt in elk geval een VOG-verklaring gevraagd.

Molenhandelingen en jonge MiO's

Hieronder volgt een concrete lijst aan handelingen met per handeling enkele overwegingen. Voor de goede orde nogmaals: dit lijstje is bedoeld als bespreekpunt voor gedachtevorming en bewustwording, niet als dé lijst van wat juridisch gezien wel/niet mag. Neem dit dus niet zondermeer over, maar kijk kritisch naar de situatie op jouw molen.

Wat?	Mag het?	Overwegingen
Zeilen voorleggen	Ja	Het gevlucht geldt als een vaste trap en eigenlijk mag in beginsel iedere bezoeker hier omhooglopen (al is dit niet wenselijk). Een MiO mag dus omhoog en de lussen om de kikkers leggen.
Zeilen voordragen, neerhalen en reparatiewerk aan de wieken	Nee	Jongeren mogen geen werk in het gevlucht doen waarbij beschermingsmiddelen nodig zijn, dus ook geen werk met valbeveiliging/helm. Een cursus valbeveiliging mag wel, maar alleen zonder het verrichten van werkzaamheden. Uitzondering is werk tot 250 cm hoogte, waarvoor geen speciale voorzieningen nodig zijn.
Stormbord/steekbord verwijderen of plaatsen	Ja, onder toezicht mits...	Toezien op veilig werken. Check het gewicht van het stormbord, dit verschilt per molen. Wees extra voorzichtig bij veel wind, wanneer het dragen van het stormbord navenant zwaarder wordt. Denk ook aan knelgevaar bij bordveer en sommige steekborden gaan heel erg stroef. Geef goede instructie hoe dit te voorkomen.
Kruien	Ja, onder toezicht	Hier bestaat mogelijk (lokaal) knelgevaar, dus instructeur ziet toe op veilig werken. Kruiwerk mag niet te zwaar zijn om te bedienen (niet meer dan 20 kilo aan benodigde kracht).
Vangen	Ja, onder toezicht	Bij vangen is geen sprake van tillen, maar meer van hangen. Instructeur dient toe te zien op juiste houding. Hoewel het vangen meestal meer dan 10 kg vraagt, gebruik je bij vangen vooral je eigen lichaam als contragewicht. Vangen lijkt qua handeling erg op touwklimmen bij gymnastiekles op school, wat ook mag. Erg lichte jongeren kunnen zelfs als het ware langs het vangtouw omhoogklimmen. Instructeur moet erop toezien dat MiO voldoende kracht in zijn handen heeft om het vangtouw vast te houden en het vangtouw niet zomaar loslaat (idem voor lichte volwassenen)
Zakken tillen	Nee, mits	Jongeren mogen niet meer dan 10 kg tillen. De meest zakken zijn zwaarder dan dat. Schuiven mag tot 20 kg. Uiteraard geldt dit met mate: drie uur lang zakken van 20 kg verschuiven valt onder eentonig werk, wat verboden is (en is ook geen goed onderwijs).
Luien	Ja, onder toezicht	Bij het luien wordt het gewicht van de zak beperkt en bovendien is hier niet echt sprake van tillen, meer hangen. Aandachtpunten: <ul style="list-style-type: none"> - wanneer de zak door het luik gaat is er valgevaar, vooral wanneer de luiken niet vanzelf dichtvallen

		<ul style="list-style-type: none"> - Bij dichtvallen van luiken is lokaal knelgevaar mbt tenen: instructeur let goed op positie van voeten
Afschieten	Nee	Bij afschieten staan de luiken voortdurend open en is er valgevaar
Grasmaaien	Nee	Betref een potentieel gevaarlijke machine (electrocutie- en snijgevaar)
Billen	Kortstondig	Billen in zijn totaliteit is niet toegestaan voor kinderen vanwege beschermingsmiddelen en herhaalde handelingen. Maar kort de handeling oefenen moet kunnen.
Smeren lageringen	Ja, onder toezicht	Hals en penlageringen smeren kan in de regel zonder valgevaar. De hoogte is zelden meer dan 250 cm. Dit kan per molen verschillen. Uiteraard mag dit nooit in een draaiende molen.
Stormluiken verwijderen	Nee, mits?	Stormluiken verwijderen levert direct valgevaar op na het verwijderen van de luiken. Bovendien kunnen stormluiken in sommige gevallen te zwaar zijn en betreft het mogelijk een onnatuurlijke tilhouding. Op enkele molens kan het wellicht wel veilig, bij naar binnen vallende luiken bijvoorbeeld.
Bevinden in een draaiende molen (m.u.v. kap)	Ja	Mits in de molen de draaiende onderdelen voldoende zijn beveiligd. Zie eigen RI&E.
Openbreken meelkuip	Ja, onder toezicht	De meelkuip verwijderen, bijvoorbeeld voor het schoonmaken, moet kunnen onder voorwaarden. De onderdelen moeten niet te zwaar zijn (een kaar kan bijvoorbeeld te veel wegen) en extra aandacht voor veilig wegleggen van de onderdelen zonder kans op omvallen.
Openleggen steenkoppel	Nee (of op ruime afstand)	Het openleggen van een steenkoppel is zelfs voor ervaren instructeurs geen dagelijkse handeling en risicovol. Eventueel kan een MiO op afstand het openleggen gadeslaan, maar alleen als iemand die niet betrokken is bij het openleggen toezicht op de MiO kan houden.
Graan malen		Graan malen kent meerdere handelingen, elk met een eigen risico. Het vullen van de kaar zal in de regel te zwaar zijn. Het vervangen van volle meelzakken op de meelzolder is meestal ook te zwaar. Het bedienen van de licht kan wel. Belangrijk is dat graan malen alleen incidenteel gebeurt en geen onderdeel is van een professionele meelproductie
Meedraaien in maalderij	Nee	Meedraaien in professionele/commerciële maalderij waarbij het meel wordt verkocht mag niet. Dit kent te veel risico's en jongeren mogen alleen incidenteel helpen en niet zelfstandig werken in regulier werk (kinderarbeid).

Meehelpen in molenwinkel	Ja mits	Helpen mag, afrekenen en kassawerk mag niet.
Olie slaan	Nee	Vallende heipalen, draaiende kollergang etc. zijn te grote risico's. Op afstand toekijken kan wel mits voldoende toezicht.
Hout zagen	Nee	Machine met snijgevaar
....		

IN ONTWIKKELING